

## MEMORANDUL:

Un an 70 Lei = 140 Cei.  
 Un an 25 Lei = 50 Cei.  
 Un an 15 Lei = 30 Cei.  
 După anul următor o din  
 25 bani sau 50 Cei.  
 Adresa p. comandă și în-  
 scrierile Nr. 759.

# ROMÂNUL

REDAȚIA  
 ȘI ADMINISTRAȚIA  
 Strada Zrinyi numărul 1 a.  
 INSERTIUNILE  
 se primesc la administrație  
 și se taxează după tarife.  
 MANUSCRIPTELE NU SE  
 ÎNAPUNZĂ.

## Procurori.

- În atenția resortului de justiție. -

O informație apărută acum câțiva timp prin ziare, spunea că resortul justiției, voind să organizeze parchetul în Ardeal a făcut apel la avocații din vechiul regat, să primească această însărcinare. Informația mai adaugă că un număr de peste 200 (două sute) avocați, licențiați ai facultății din Iași, s'au și înscris pentru ocuparea importantelor posturi ce li se cerea.

Ne bucură această atenție a avocaților din vechiul regat, după cum ne bucură și faptul că aproape toți, ca oameni luminați ce sunt și-au manifestat simpatia pentru Cluj, Brazeu-mare, Arad, Timișoara, centrele mari unde ar dori în special să funcționeze.

Noi suntem de părere că ori cât de mulți tineri cinstiți și culti, cu dor de muncă și veni din vechiul regat, nici odată nu vom avea că numărul lor e prea mare.

Dar avem oarecare obiecțiuni de făcut, pe care le facem, mai ales că am văzut că presa noastră nu a dat aproape nici o importanță acestei chestiuni.

În primul rând este vorba de organizarea parchetelor în Ardeal. Cine sunt aceia care le-ar putea organiza, dacă nu cei care au practică și experiența lucrului. Ni se pare deci că sunt indicați șefii parchetelor din vechiul regat și la ei s'ar putea face apel ca să se detașeze pentru câțiva timp spre a organiza această instituție, de a cărei însemnătate nu mai e nevoie să vorbim. Un om care cunoaște ruajul, care s'a isbit de multiplele dificultăți ce se ivesc la un parchet, care are experiența oamenilor, ar fi după părerea noastră omul indicat să ocupe această funcțiune.

Nu zicem, că avocații cari s'au înscris să nu ar fi buni și nu ar putea îndeplini această funcțiune. Le acordăm cele mai frumoase și mai sincere intențiuni. Bănuim, că unii din ei își fac mari iluzii despre opera ce ar voi să săvârșească. Noi însă ne îndoim dacă ar isbuti, săvârșind de frumoase intențiuni ar avea. Mai puțin credem că nu cei mai buni avocați s'au înscris, că nu acei care au o clientelă frumoasă și un nume bine stabilit s'au decis să părăsească clientela. Avem în privința aceasta foarte multe îndoeli și suntem mai puțin înclinați a crede că avocați fără clientelă, fără nume, fără practică avocațială, avocați unii la începutul carierei lor, s'au grăbit să ofere serviciile într-o funcțiune pe care credem că cel puțin la început nu o pot ocupa. Într'un parchet organizat, cu personal numinat, sub auspiciile magistraților de carieră, poate funcționa un începător. Aici însă, unde sunt multe dificultăți, avem nevoie de oameni cu experiență cari să fi dat dovadă de competența

De aceea noi credem că justiția ar câștiga făcându-se apel la șefii parchetelor din vechiul regat, unde parchetul poate să meargă cu substitutul de procuror, și accentuăm că în căderea în eroare plasând un număr de avocați dintre care mulți, probabil nu ar ști de ce să înceapă.

Supunem aceste reflecții, resortului de justiție, care va ști de sigur să aleagă între aceste ar constitui o bună organizare și înălțarea prestigiului magistraturii și o eroare, pe lângă că ne-ar aduce desiluzii, ne-ar putea răpi și timpul pentru a îndrepta erori ce pot ușor evita chiar dela început.

## Deschiderea liceului Moisa Nicoară.

-- Serviciul divin. Discursurile dlor Mihulin, directorul liceului, V. Goldiș, ministru, Panaitescu profesor. Producția literară-muzicală dată de dnl Al. T. Stamatiad și Petrescu profesori. Asistența. Ecouri din sală. --

O adevărată sărbătoare culturală a fost pentru arădani festivitatea deschiderii liceului Moisa Nicoară din localitate, care a avut loc Duminecă, 5 Oct.

Întreg corpul profesoral, elevii și părinții au asistat la slujba religioasă dela Catedrală, după care au plecat în corpore la liceu.

În sala festivă plină de toți acei cari doresc să audă cuvântul românesc răsunind și afirmându-se pentru întâia dată într'un locaș de cultură românească, după oficierea unui serviciu divin, d. Mihulin, directorul liceului, a ținut o entuziastă cuvântare arătând dela început importanța acestei zile pentru cultura poporului român.

Domnișia face o interesantă expunere a ceea ce a fost învățământul românesc în trecut, sub dominația ungară și ceiace trebuie să fie în viitor, arătând că numai o muncă serioasă, zi de zi, ceas cu ceas, ne va face să câștigăm ceiace am pierdut, în parte, în trecut, nu din vina noastră însă.

D. Mihulin după ce face pe scurt istoricul acestui liceu care fusese un instrument de maghiarizare și de învrăjdire, în cuvinte colorate arată care va fi rostul lui de acum înainte și readuce în fața numerosului auditor figura lui Moise Nicoară a cărui viață plină de muncă, de jertfe și abnegațiuni, pusă în serviciul neamului românesc, o dă ca pildă tinerimei studioase.

Dsa termină frumosul său cuvânt de deschidere, aducând elogiul suveranilor noștri. Sala întreagă izbucnește în urale, manifestându-și gratitudinea față de familia regală.

D. Vasile Goldiș, ministru de stat, ca reprezentant al guvernului din București și al Consiliului Dirigent, adânc emoționat rostește o cuvântare care esă din cadrul obișnuit al unui discurs oficial.

Ca fost elev al acestui liceu, spune dsa, eu n'am avut fericirea de a primi cultura în limba maternă, cum o aveți voi dragii mei copii, generație nouă care veți crește la căldura sufletelor noastre. Soarta, care hotărăște adesea, a făcut ca eu, care am fost elev al acestui liceu în primul an de funcționare, să am fericirea ca la prima inaugurare românească să pot rosti dela această tribună cuvântul românesc și ca fost profesor să vă călăuzesc primii pași.

După ce evoacă amintirile trecutului d. Goldiș, reamintește celor de față datoria ce au față de prezent și îi povățuește, ca în acest locaș de cultură să nu propage vrajba între neamuri, ci să se caute apropieri și fie care să știe că e de cea mai înaltă datorie a lui să facă așa ca fie care să se simtă mai bine și mai mulțumit în România-Mare.

D. Panaitescu profesor, ca reprezentant al profesorilor din vechiul regat, spune că sarcina ce o are de a vorbi îi este și ușoară și plăcută. Noi am venit aici, spune domnișia sa, pentru a răspândi cultura și a ne face datoria de apostoli. Ne-am făcut-o și pe câmpul de luptă și dacă picături de sânge au stropit odată pământul Ardealului, dacă sângele nostru a cimentat legăturile între noi, azi

vă aducem cultul românismului și acest cult îl vom propaga tinerilor vârstare.

O armă puternică e cultura și e datoria noastră, spune d. Panaitescu, să facem ca această armă să fie cât mai puternică, mai curată și mai strălucitoare.

Cuvântarea dlui Panaitescu, într'o frumoasă limbă literară, a fost acoperită de aplauzele celor prezenți.

D. Al. T. Stamatiad, profesor, care e și unul din poezii talentați ai tinerei generații, declamă frumoasa sa poezie *O țara mea*, scrisă în timpul marilor lupte dele Mărășești.

D. Petrescu, profesor de muzică, surprinde pe toți cei de față când cântă ca un adevărat artist cunoscuta poezie de Alexandri „Sergentul”, și la insistența celor de față cântă cu o deosebită măiestrie o doină haiducească.

La orele 1 această măreață serbare care va rămâna neștearsă în sufletelor românilor arădani, ia sfârșit.

Anul acesta s'au înscris la liceul Moisa Nicoară 320 elevi din care în clasa I-a 150 elevi împărțiți în trei clase paralele.

Personalul liceului e compus din următorii profesori:

Director, N. Mihulin și profesor de Istoria naturală și geografie

Dnl Al. T. Stamatiad: româno-franceză. D. Panaitescu: româno-franceză. C. Theodorescu: fizică chimie. G. Ionescu: istoria, geografie. E. Petrescu: muzică vocală. I. Dimitriu: matematică. N. D. Chiriac: latină, elină. Liviu Albu: elină, latină. George Papp: latină, română. Victor Felea: fizică, matematică. Nestor Blaga: Ist. naturală. Alexandru Frugina: română, latină. Catehetul gr. or. va fi denumit în curând din partea Consistorului diecezan din Arad, cu rang de profesor.

Sala festivă e neîncăpătoare pentru numerosul public, părinți veniți mulți dela sate, elevi, foarte mulți soldați ardeleni din garnizoană, numeroși ofițeri dela divizia întâia, d. general Obogean precum și un mare număr de intelectuali între care remarcăm pe dnl V. Goldiș, ministru, Romul Veliciu, prefectul orașului, dr. I. Robu, primar, V. Savel, avocat și publicist, șef-redactor la „Românul”, profesor dr. T. Botis cu dna, prof. dr. Lazăr cu daa, dna și b. Pop, dna A. Ille, dsoara Raicu, A. Damian, șef de cabinet al prefectului orașului, A. Raicu, I. Moldovan, Popovici, dela „Victoria”, ș. a. al căror nume ne scapă.

În timp ce se țineau discursurile, în sală se produsese unul din rarile momente pe care le trăește cineva în viață. Mulți aveau lacrimi în ochi. Dar lacrimile acestea erau de bucurie. Publicul lua el însuși parte la cuvântările ce se rosteau și se vedea bine că cuvintele ce sburau îi mergeau drept la suflet.

— Doamne, ce frumoasă-i limba noastră spunea o mamă copilului ei; să-nveți dragul meu, că acu văd și eu că ai dela cine învăța.

# INFORMAȚII.

— Acu nu-mi mai pare rău c'am chinuit atâta în război, spunea un soldat ardelean, pe care îl podidise lacrimile ca pe un copil.

Tinerii elevi, căci pentru ei au sângerat părinții și generația noastră, au ascultat Duminecă prima lecție din istoria națională, care le va rămâne neștersă din amintire. De la această tribună publică le urăm spor la muncă și felicitând corpul profesoral îi dorim succes în apostolatul care de-abea începe. Și acum la muncă!

Nr. 4685 din 5 Septembrie 1919.

## Instrucțiuni asupra circulației.

(Continuare.)

III. Circulația pe zona frontului, adică în provinciile alipite dincolo de linia sus indicată precum și în Dobrogea Nouă (cadriaterul) este supusă la următoarele restricțiuni:

Orice călător civil, indiferent de supușenie și naționalitate, pe lângă biletul de identitate (Carte de legitimație) sau biletul de liberă petrecere în țară, trebuie să poseadă un permis special de circulație conform modelului anexat I (hârtie albă) pentru supușii români, roșie pentru străini, eliberat de unul din comandamentele arătate mai jos. Aceleași legitimații trebuie să poseadă și locuitorii din zona frontului spre a trece în interiorul țării.

Pentru obținerea permisului, supușii streini vor alătura și certificatul specificat la punctul II.

Militarii români trebuie să poseadă ordinul de serviciu sau biletul de voie regulamentar, în care să fie provăzută și localitatea de destinație.

Militarii aliați și persoanele aflate în serviciul statelor aliate, cari călătoresc în interes de serviciu, sau pentru executarea unei misiuni speciale, trebuie să poseadă o autorizație specială eliberată de M. C. G. (Biroul de contrainformații).

Militarii străini cari călătoresc în interese personale, vor posede permisul de circulație provăzut pentru civili.

Locuitorii domiciliati permanent în zona frontului, pentru orice deplasare în interiorul acestei zone, trebuie să posede biletele de identitate (Carte de legitimație).

IV. Călătorii, cari merg în străinătate, și cari pentru executarea călătoriei trec prin zona frontului, vor călători pe baza pasaportului legal, care va fi vizat de către unul din Comandamentele arătate mai jos conform modelului de vizat anexa 2.

V. Controlul legitimațiilor se va face după cazurile punctele de trecere ale liniei de limitare între zona frontului și interior (indicată mai sus), la punctele de trecere ale Dunării, spre Dobrogea, la punctele de trecere din Dobrogea nouă în Dobrogea veche, la punctele de trecere ale vechii frontiere între Regatul vechi și noile ținuturi (pentru supușii și militarii străini), precum în orice punct, localitate sau stație de căi ferate în Dobrogea, sau în noile ținuturi, fiecare călător fiind dator să se legitimeze la cererea organelor de control.

Călătorii, cari nu vor avea legitimațiile prevăzute în instrucțiunile de mai sus vor fi arestați și înaintați comandamentului militar pe teritoriul căruia au fost găsiți în neregulă. Comandamentul respectiv va urmări pe infractori prin judecata curții Marțiale, conform ordonanțelor Nr. 13 din 10. Iulie 1917 și Nrul 14 din 14 Iulie 1917 dată de M. S. Regele.

Controlul se va executa de către organele de control aflate la punctele de trecere arătate mai sus, de către comandamentele militare de gări, precum și de către orice organ de poliție și jandarmerie din Dobrogea și noile ținuturi.

(Va urma.)

— Abonații cari își schimbă domiciliul sunt rugați, ca deodată cu noua adresă să ni-o comunice și pe cea veche, căci în caz contrar expedierea suferă întârziere.

— Cursul leului românesc e în continuă creștere la Budapesta. Pentru o sută de lei ai Băncii Naționale se plătește 290 coroane.

Urcarea e datorită faptului că Ungaria cumpărând materii prime din România, guvernul român cere plata în lei.

Dar tot din această cauză se face și o întinsă speculă cu lei și coroane, și în același timp emigrează prin diferite mijloace lei.

Credem să atragem atenția, că ni s'a spus de către persoane venite din Budapesta, că au bănuiala, că acolo funcționează o fabrică de hârtie monedă care emite monedă de-a Băncii Generale, care apoi se ștampilează în țară.

Cercetări serioase ar descoperi lucruri importante.

— Dna dr. A. Ispravnic viceprezidenta „Reuniunii femeilor române” roagă pe toate doamnele și dsoarele să ia parte la constituirea convocată pe azi, Marți, la orele 6 d. a. Institutul de fete (piața Teleky).

— În urma imposibilității de a se putea forma un nou cabinet sârbesc, D. Pasici a fost nevoit să continue conducerea guvernului.

Se dă ca sigură știrea că Serbia va semna tratatul cu Austria.

În acest caz, rămâne numai România, care până în prezent nu a luat nici o poziție.

— În „Monitorul Oficial” de ieri a apărut decretul prin care se ridică cenzura preventivă numai pentru presa cotidiană și periodică și se acordă libertatea întrunirilor până la terminarea alegerilor.

În acest decret apărut în „Monitorul Oficial”, s'a omis următorul pasagiu:

Deasemenea sunt oprite știrile de orice fel care interesează situația militară, în afară de cele autorizate.

Pentru teritoriile alipite, întrucât unele sunt zonă militară se vor aplica dispozițiuni speciale și locale.

Broșurile etc. vor fi cenzurate preventiv, de șefii parchetelor.

— Societatea română din Arad aranjază pentru Sâmbătă în 11 Octombrie, seara la orele 9 o petrecere dansantă în sala cea mare a otelului „Crucea Albă”, cu concursul muzicii militare. Prețul de intrare e 10 coroane. Venitul curat e destinat pentru căminul studențesc, ce se va înființa în Arad.

Sunt invitate toate familiile române din Arad și județ și întreg corpul ofițeresc din garnizoana Aradului și împrejurime, a lua parte la această serbare.

— Bulgaria dorește să revină la vechile ei orientări politice. În scopul acestei încercări o apropiere de Serbia și Rusia(?)

— Rezortul Cultelor publică lista profesorilor numiți la școalele civile de băeți și fete.

La școala civilă de băeți din Arad, director e numit d. Victor Babescu, iar profesori dnii G. Molin, Adam Dragoș, Miron Muscă și Nicolae Băru.

— Ziarul „Slatul Țării” din Chișinău se întreabă care e rostul diferitelor misiuni rușești din București, care agită în vederea creării Rusiei-Mari și fac propagandă contra intereselor țării. „Slatul Țării” cere ca să se ia serioase măsuri împotriva agitatorilor.

— Cetim în „Universul”:  
D. N. Hațegan a fost numit șef al resortului justiției, în locul dlui Aurel Lazăr demisionat.

— Duminică, Prea S. Sa d. episcop I. Papp a oferit un prânz în onoarea corpului ofițeresc din Arad. Au luat parte la acest prânz dnii generali Mihaiu Obogeanu comandantul diviziei 1 infanterie, și R. Scărișoreanu, comandantul diviziei 1 cavalerie, ofițeri de stat major, iar din partea orașului d. prefect dr R. Veliciu.

Prea S. Sa d. episcop a toastat pentru M. Sa Regele, dnii generali pentru Prea S. Sa și pentru luptătorii cauzei naționale, iar d. prefect dr R. Veliciu pentru armată.

După prânz oaspeții au făcut o excursie cu automobilul până la mănăstirea Bodrog, unde au asistat la vecernie, iar seara s'au înăpoiă la Arad.

— Supravegherea copiilor orfani cari sunt în Academia Comercială, o fac doamnele următoarele: Luni: dna Vasiliu Pap, Baron Pop. Marți: dnele Iacob și Frateș. Mercuri: dna Florica Popovici și C. Lazar. Joi: D. Nemet și Dr. Stănescu. Vineri: S. Miulin, Dr. Coste. Sâmbătă: Livia Mladin, Adriana Ispravnic. Duminecă: dna Bufta, Hermina Arjoca. Doamnele sunt rugate a se îngriji în caz că nu ar putea face controlul să-și pună înlocuitoare. Adriana Ispravnic, vicepreședintă.

Primăria orașului Arad, caută de urgență 3 traducători destoinici, pentru traduceri din limba maghiară în limba română. Aspiranții au să se prezinte în persoană la d. primar dr. I. Robu. Pi 535

Toți medicii și rigorozații în medicină-Români — din județul Aradului sunt rugați a participa la o constatare, care se va ținea Mercuri, 8 l. c. la ora 11 a. m., în sala festivă a primăriei din Arad. Dr. LAZAR POPOVICI, consilier la resortul ocrotirii sociale. Po 525 - 3.

Învățătoare din vechiul regat dă ore de limba română și franceză. Preferă în schimbul întretinerii.

Informațiuni la revizoratul școlar. Re 536

## Congresul meseriașilor.

Comisiunea aleasă în ședința delegaților societăților de meseriași, ținută în Sibiu, la 14 Septembrie a. c. și-a început lucrările de pregătire și organizare a congresului proiectat. Pentru a putea pune organizației meseriașilor din întreaga Românie-mare o temelie puternică și cu adevărat națională, comisiunea a făcut toate demersurile pentru câștigarea datelor de lipsă, atât din fostul regat, cât și din Bucovina și Basarabia. Comisiunea lucrează cu tot zelul ca chestiunile admise pentru congres să fie cât mai temeinic pregătite, și în special se nizuește ca înfrățirea sfântă și dreaptă cu frații din întreaga Românie-mare să se înfăptuiască cât mai curând.

Biroul executiv.

## Cărți și reviste.

Am primit la redacție:

— Pentru Rareș sau detronarea lui Ștefăniță Vodă, demnul Moldovei, dramă istorică de Ioan Baceu. Prețul lei 5.—

— Enciclopedia Română pentru comerț, economie, finanțe. Vol. I. fasc. I. Prețul lei 4.—

— Democrația revista cercului de studii a partidului liberal, conține V. Brătianu — Pesta; M. Djuvane: Considerațiuni asupra conferinței de pace; R. Angelescu: Pacea dela Versailles din punct de vedere financiar, cronică politică, fapte, recenzii etc. prețul 2 lei și 2 coroane.

— Revista copiilor și a tinerimei nr. 39 articole de G. Costa Foru, N. Urechia, Elena Farago etc. Prețul 75 bani.

## Un exploatator al țărănimei.

— Trei sate din jud. Arad, pe mâna unui exploatator. —

Peșa dela Curtici, dl Hámory László, face din nou să se vorbească de el.

Vlăstar, al unei familii, ce a pornit, ca multe altele, cu o desagă în spinare, din Galizia și s'a pripășit sub protecția fostelor guverne maghiare, primitoare a tot ce venea de acolo — el a prins repede rădăcini în ogorul românesc, și îngrășându-se din sudoarea țărănilor români, sub aripa ocrotitoare a șovinismului maghiar și cu firma de „factor maghiarizator” a devenit boerul temut al Curticiului. Ca o slugă credincioasă al guvernelor protectoare, el a știut să se aleagă deputat în cameră, pentru ca sub scutul imunității să poată stoarce nestingherit sudoarea țărănilor români, fără nici o apărare.

Procesul fostului său cortez Mladiv, care ridicase arma împotriva stăpânului său exploatator: exploatarea în chipul cel mai neomenesc a prizonierilor ruși pe cari îi ceruse din cetatea din Arad, ca să-i lucreze pământul și alte multe i-au făcut numele faimos. Vântul desrobirii și al libertății ce a bătuț dela răsărit a măturat multe miasme, pe bașa dela Curtici însă nu l-a putut clinti din loc, el crede că poate continua a-și îndestuli nesățul de îmbogățire și sub români încercând a stoarce cât mai multă vlagă din munca țărănilor români.

Credem însă, că nu multă vreme!

În hotărul Curticiului se întinde vasta moșie a familiei Almássy. Moșia aceasta o ține în arândă dr. Hámory László, care a subarendat-o țărănilor din Curtici, Sâmpavel și Iratoșul-mare. După ce țărăni au lucrat pământul și așteptau să culegă rodul sudoarei lor, sfidând ordinațiunile Consiliului dirigent, care a anulat toate contractele de subarendare, dr. Hámory László a încercat să impună condiții și mai grele subarandașilor și când aceștia i-au refuzat, cu o apucătură demnă de trecutul lui, a pus sub sechestru toată recolta subarandașilor. Țărăni de cele trei comune Curtici, Sâmpavel și Iratoșul-mare, ce a avut nenorocirea a cădea în păianjenșul acestui vampir, a cerut ajutorul dreptății românești care nu va întârzia a veni în ajutorul celor exploatați.

Procesul celor trei comune, credem, va pune capăt pentru totdeauna pașalicului din Curtici.

## Cerem preciziiuni.

Ziarul „Viitorul” își termină unul din articolele sale de polemică politică prin următoarea frază:

„se teme însă generalul Averescu că-și compromite imaculata sa figură politică, prezentându-se la niște alegeri prezidate de către adevăratul învingător dela Mărăști, înconjurat de generali tovarăși de luptă pe piepturile cărora strălucește „Mihai Viteazul” și nu „Crucea de fier” decorație pe care au câștigat-o pe câmpul de luptă și nu prezidând baluri sau patronând organizații secrete”.

Ce înseamnă că „Viitorul” vrea să spună și o spune pe șleau că s'au dat decorații și celor care „au prezidat baluri sau au patronat organizații secrete”.

Aceste baluri și organizații secrete au avut loc în timp ce noi ne găseam în tranșee și nefericita Moldovă devenise un vast cimitir? lucru pe care „Viitorul” trebuie să-l precizeze. Se dau decorații și pentru asemenea lucruri? În cazul acesta, e nespun de trist. „Viitorul” știe desigur ceva și afirmă că o face are nevoie de precizări, căci cei care au primit decorații ca o răsplată a devotamentului lor nu vor să fie confundați cu președinții de baluri etc.

Rugăm deci pe confrății dela „Viitorul” să publice lista ca să cunoaștem și pe președinții de baluri decorați și pe acei care i-au decorat, inducând în eroare pe Suveran, ca să știm pe cine să acoperim cu disprețul meritat.

## In preajma alegerilor.

— Congresul partizanilor Tache Ionescu, general Averescu. Manifestul partidului liberal. —

Am arătat în numărul trecut care este atitudinea opoziției din vechiul regat, Bucovina și Basarabia.

În legătură cu ultimile întruniri ale dlor general Averescu și Tache Ionescu, aceștia au decis să convoace pe ziua de 18 Octomvrie un mare congres la care să participe toți reprezentanții numitelor grupări dela sate și orașe.

Cu acea ocazie cei doi bărbați vor face declarațiuni, care să arate pentru ce au decis a se abține dela alegeri și vor declara lupta împotriva partidului liberal.

În schimb liberalii sunt în plină perioadă electorală. D. I. I. C. Brătianu a lansat un manifest-program către țară, în numele partidului național-liberal, în care expune programul partidului în virtutea căruia solicită încrederea alegătorilor.

Manifestul enumeră tot ceea ce cred liberalii că au făcut pentru țară și neapărat că liberalii cred că ei au făcut țara românească „dela înfruntarea unirii principatelor până la organizarea economică și socială a statului”.

Manifestul promove înființarea unei democrații „puternică, națională, de ordine, asigurând cele mai largi drepturi naționale și religioase minorităților”.

## Cu mâna'n sare.

Acum câteva zile ziarul „Izbânda” a publicat o informație în care spunea că între d. Stănuțescu dela C. F. delegat la Budapesta cu organizarea transporturilor și Consiliul dirigent s'au ivit oarecari neînțelegeri de pe urma cărora C. D. a cerut revocarea înaltului funcționar.

Persoane sosite din Budapesta afirmă că neînțelegerea s'a produs din cauza rezistenței unui șef de resort de a-i acorda numitului funcționar un permis pentru exportat sare în Ungaria, ceea ce însă nu l-a împedecat pe numitul funcționar de a transporta totuși sare.

Chestiunea fiind prea delicată întrucât se atinge onorabilitatea unui funcționar superior și se vorbesc multe în public, credem necesar un comunicat, care să lămurească cum stă chestiunea și pe care-l așteptăm.

## Societatea »Mormintele Eroilor«.

În București a luat ființă din inițiativă particulară societatea „Mormintele Eroilor”, ai cărei scopuri de a întreține mormintele celor căzuți în război și a desvolta cultul morților.

Prima ședință a avut loc la palatul metropolitan și au luat parte cinci miniștri pe lângă persoanele din comitet.

Au vorbit d-ii generalii Râșcanu și Văiteanu, dna general Dragalina etc. arătând scopul societății care e sub patronajul reginei.

Se expediază apoi următoarea telegramă M. Sa Regina Maria a României:

„Întruși în palatul metropolitan în prima ședință sub prezidenția P. S. S. Vicarului Mitropoliei din București, membrii comitetului central al soc. Mormintele eroilor căzuți în război își îndreaptă gândurile către M. V., — sub a cărei înaltă ocrotire se află societatea.

Întreaga țară salută cu pietate și încredere opera începută sub înaltele auspicii ale M. V., văzând că eroii neamului, căzuți pe câmpul de onoare sunt puși la locul de cinste cuvenită”.

— Abonații din fosta Ungarie cari trimit scrisori la administrație sunt rugați ca pe lângă numirea românească a localității să ne comunice — în paranteză — și pe cea ungurească.

## Telegrame.

### Chestiunea Fiumei.

Paris 6. — O comisiune aliată compusă din englezi și francezi, a sosit la Fiume unde a avut lungi întrevederi cu fruntașii italieni și D'Annunzio.

Comisia a plecat la Belgrad și de acolo se va duce la Roma.

Telegrame din sursă sârbească spun că voluntarii din Iugo-Slavia cer arme spre a merge la Fiume să isgonească pe italieni.

În același timp în camera italiană un deputat socialist a întrebat guvernul care sunt motivele pentru care s'a oprit demobilizarea și s'a hotărât chemarea de noi contingente.

D'Annunzio continuă a primi întăriri, din voluntarii care aleargă sub steagul său.

În caz când iugoslavii ar ataca pe D'Annunzio, atunci toată Italia va fi de partea poetului.

În acest sens s'au exprimat toate zierele italienești.

### Franța a ratificat tratatul de pace.

Lyon. — Camera franceză a ratificat tratatul de pace semnat la Versailles între puterile aliate și Germania cu o majoritate de 372 voturi, fiind și 53 contra.

Convențiunea de alianță cu Statele Unite și Anglia a fost votată cu unanimitate de 501 voturi.

Știrea despre ratificarea tratatului a fost primită în Germania fără comentarii.

### Habsburgii și averile lor din Ungaria.

Budapesta 6. — Conte Hunyadi, a sosit la Budapesta, și ca reprezentant al fostei familii domnitoare și al arhiducilor de Habsburg, a cerut lămuriri amănunțite guvernului Friedrich în privința atitudinii ce o va lua față de proprietatea particulară a Exregelui și a rudeniilor sale. Răspunsul guvernului a rămas necunoscut. (Ag. Dacia).

### O mare ofensivă contra bolșevicilor în Rusia.

Londra 6. — Ziarele scoțiene anunță că în curând Colceag, care a primit mult armament din Japonia va începe o acțiune în stil mare contra bolșevicilor. (Ag. Dacia).

### Mobilizare generală în Serbia.

Belgrad 6. — Guvernul a dat ordin de mobilizare a contingentelor dela 1878 până la 1898, atât pentru ofițeri cât și pentru trupă.

Presa se ocupă pe larg de conflictul cu Italia și declară în mod unanim că dacă conflictul nu se va aplană pe cale pașnică, atunci Italia care trebuie făcută responsabilă de izbucnirea războiului, va plăti scump această tentativă a sa. (Ag. Dacia).

### Pentru invalizii de război.

Joi 9 Octomvrie crt. la orele 8 și jumătate seara va avea loc o mare audițiune muzicală în folosul Soc. Invalizilor din război, cu binevoitorul concurs al d-rei Weil Magda, cunoscuta violinistă care a avut frumoase succese, d. Laurian Nicorescu destul de cunoscutul nostru bariton care a concertat în acest oraș în mai multe rânduri unde a obținut frumoase succese, și d. Imre Racz, bas profund dela opera din Budapesta care înainte de război a studiat la Milano și Berlin și care după criticile ziarelor reese a fi un mare artist.

Sperăm că publicul iubitor de muzică va fi în număr cât mai mare, având în vedere frumosul scop.



**Impotriva colportorilor de știri.**

Extras din Ordonanța Nr. 21 și 25.

1. Vor fi considerați ca infractori:

a) acei cari, fără rea credință, prin localuri publice, gări, trenuri, pe străzi etc. vor comunica, colporta, comenta în orice chip știri, fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, să aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de război.

**Cine știe**

de Ion Cîțan din comuna Săbis (jud. B. Năsăud) fost voluntar în Moldova la Hârtiâu în Corpul Voluntarilor Români A. B. la Reg. 2 Alba-Iulia comp. 5-a iar în 7 April 1918 demobilizat cu un transport și plecat la Căile ferate în Basarabia. Cine știe de dânsul să scrie pe adresa **María Cîțan**, com. Săbișul-de-sus (jud. B. Năsăud) Ci 534—1

**PRIMĂRIA ORĂȘULUI CU DREPT DE MUNICIPIU ARAD.**

ad 12282/1919 pm.

**PUBLICAȚIUNE.**

Referitor la publicațiunea mea din 15 Sept. a. c. despre licvidarea pensiunilor; ca întregire, comunic următoarele:

Soldații, invalizi și ofițeri pensioniști întrucât au ridicat pensiunile sub guvernul maghiar dela perceptoratul din Arad și vor putea ridica și pe viitor pe lângă depunerea jurământului de fidelitate.

Acei pensionari cari au primit pensiunile cu mandat de chec deocamdată, până la ordi-nul Consiliului Dirigent nu o vor ridica.

Femeile pensioniștilor militari, civili și văduve cari au ridicat pensiunile sub guvernul maghiar la perceptoratul din Arad îl vor putea ridica și pe viitor, pe chitanța lor pregătită numai cu justificarea Siguranței de stat, în care se dovedește după documentele arătate de dânsii că unde sunt cetățeni.

Cari or primit de 10 ani pensiunile la Arad, perceptoratul fără justificarea mai sus numită, licvidează pensiunile.

Văduvele militarilor deocamdată nu trebuie să depună nici promisiunea nici jurământul.

Acei invalizi și pensioniști ofițeri cari până acuma la Perceptoratul din Arad au ridicat pensiunile sunt dator să depună jurământul de fidelitate în fața primarului în zilele de 6—11 c. la orele 10—12 a. m. dovind cu acte cetățenia.

Arad, în 3 Oct. 1919.

Dr. Ioan Robu m. p.  
primar.**Aviz.**

Corpul VII, Armata are nevoie de 100.000 chgr. brânză.

Condițiunile de furnituri se pot citi în Gazeta Oficială Nr. 56. De 532—3.

**LIBRĂRIA-EDITOARE****„CARTEA ROMÂNEASCĂ”**

Societate anonimă. — București Bul. Academiei N-rul 3. — Calea Moșilor N-rul 63-64. Strada Paris N-rul 16.

Catalogul cărților didactice aprobate pt. anul școlar 1919—1920 cursul primar, urban și rural sunt următoare: **ABECEDARE:** Ciornescu I. și Stan C., Abecedar partea I. și partea II. Dulfu P. și Cristescu Fl., Abecedar partea I. și partea II. Haram B., Abecedar partea I. și II. Niculescu M.-Ploști și Petrescu G., Abecedar partea I și II. Hașiganu N. Lt., Bratu I. și Constantin N., Abecedar Militar. Knoblich Willibald Fr., Neue Deutsche Fibel în Lateinschrift I Teil. Knoblich Willibald Fr., Deutches Sprach und Lesebuch II. und III. Teil. Popescu Spiridon, Rădulescu Petre și Bazca Ion Abecedar partea I. și II. Popescu C. și Balmoș I. V., Abecedar Partea I. și partea II. **CĂRȚI DE CETIRE:** Coșbuc G., Dima G., Patrașcanu și alți Carte de Cetire pentru Diviziile II și III anul I și III anul II rurală. Dulfu P., Chelaru Gh. și Cristescu Dima. Carte de Cetire pentru Clasa II, III, IV urbană. Idem, idem pentru Divizia II și III anul I și III anul II rurală. Nicol-scu M.-Ploști și Petrescu G., „Carte de Cetire” pentru Clasa II, III și anul IV urbană. Idem, idem pentru Divizia II și III anul I și III anul II rurală. **GRAMATICI:** Gârbovicănu P., Chelaru G. și Ghiță I., Gramatica pentru Clasa III și IV urbană. Idem, idem pentru Divizia III rurală (Anul I și II). Nicolescu M.-Ploști și Petrescu Gh., Gramatica pentru clasa III și IV urbană. Idem, idem pentru divizia III rurală (Anul I și II) Patrașcanu D., Lupu I., Petrescu P., Babea I., Gramatică pt. clasa III și IV urbană. Idem, idem pentru divizia III rurală (Anul I). **ARITMETICI:** Dulfu P., Georgescu C. și Ghiță I., Aritmetică pentru Clasa I, II, III, și IV. urbană. Idem, idem pentru Divizia I, II și III rurală. Focinescu C. V., Aritmetica pentru clasa II III și IV. urbană. Idem, idem pentru divizia II și III anul I și III anul II rural. Nicol-scu M.-Ploști Aritmetică pentru Clasa I, II, III și IV urbane. Idem, idem pentru Divizia I, II și III rurală. **Teodorescu C.**, Aritmetică pentru Clasa I urbană. **Teodorescu C.**, Aritmetică pentru Divizia I rurală. **GEOGRAFII** **Cristescu Fl.**, Geografia Județului Teleorman pentru Clasa II Urbană și Divizia II rurală. (Anul I. Dulfu P., Cristescu D. și Cristescu Fl., Geografia României pentru Div. II, Anul II. Dulfu P., Cristescu D. și Cristescu Fl., Geografia României pentru Clasa III, Urbană și Divizia III, rurală. (Anul I) Idem, idem Geografia Continentelor pentru Clasa IV Urbană și Divizia III rurală. (Anul II) **Nicolescu M. Ploști**, Geografie pentru Clasa III Urbană. **Nicolescu M. Ploști**, Geografie pentru Clasa IV Urbană. Idem, idem pentru Divizia III rurală (Anul I și II). **CALIGRAFII** **Negulescu St.**, Caligrafie pentru Clasa I, II, III și IV. **DESEMNE** **Biculescu M.**, Caet de Desemn după Natură pentru Cl. II, III și IV. **Grigorec S.**, Caet de Desemn pentru Clasa I, II, III și IV.

Ca 486—2.

**PENTRU TĂBĂCĂRII.**

EXTRACT de QUEBRACHO  
EXTRACT de CASTANE solid  
EXTRACT de CASTANE lichid  
de vânzare la Firma

**JACQUES KLEINER,**  
GALAȚI, Str. Mare 75.  
Ke. 471—6.

**NOUȚĂȚI LITERARE**

de vânzare la

**„LIBRĂRIA CONCORDIA”**

ARAD, strada Francisc Deák nrul 39.

**Revista Istorică.** Dări de seamă, documente și notițe. Publicată de N. Iorga, cu concursul mai multor specialiști. Până acum au apărut 10 nre. Prețul unui număr 1 leu.

**Arhiva pentru știința și reforma socială.** Organ al Asociației pentru studii și reforma socială. Director D. Gusti. Anul I. No. 1. Apare trimestrial. Revista de drept e dată de resortul de codificare. Până acum au apărut patru numere a Lei 2.50.

**Istoria Târgu-Jiului de Alex. Ștefulescu.** Ediția II-a. Cu numeroase ilustrațiuni.

**Goriul istoric și pitoresc** de Alex. Ștefulescu. Cu multe ilustrațiuni.

**Gânduri și scoane din vremea războiului de Maria, Regina României.** Ediția III.

**F. Dulfu.** Povestea lui Făt-frumos. — Zile de energie. — Impresii și povestiri de pe front 1916—1917 de Căpitanul G. Băgulescu. Ediția II.

**Dr. A. Dobrescu.** Boale nervoase și mentale, prevenirea și tratamentul lor.

**Octavian C. Tăslănușu.** Trei luni pe câmpul de războiu. Ziarul unui român, ofițer în armata Austro-Ungară, care a luat parte cu glotășii români din Ardeal la luptele din Galizia. Ediția a III-a recăzută și întregită.

**Const. Nutzeșcu.** Addio Del Passato. Poezii.

**Dr. I. Bordea.** Din mărețele zile ale neamului. Unirea din Ardeal.

**Petru V. Haneș.** Basarabia, autonomia, neatârănarea și unirea cu România.

**Dimitrie G. Macim.** Consilier la Cartea de apel din București. Consecințele unirii Ardealului și Bucovinei sub raportul naționalității române.

**Salul aux allies.** Poème par L. Bachelin.

**Educația.** Revistă pentru școală și familie. Anul II Nr. 4.

Faceți publicațiunile DV. în cel mai răspândit ziar de dincoace de Carpați

**„ROMANUL”,**

și atunci succesul este sigur!

Se pot insera cereri și oferte de servicii, închirieri, arândări, cumpărări și vânzări de mobile și imobile, anunțuri comerciale, anunțuri de căsătorie, etc. etc.!

Taxele se plătesc după tarif.

CEL MAI MODERN INSTITUT  
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN  
ARDEAL BĂNAT ȘI CRIȘANA

**CONCORDIA**

SOCIETATE PE ACȚIUNI.  
ARAD STR. ZRINYI 1 a.  
TELEFON No 570.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate: ca mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere. Primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți precum și tipărituri administrative și advocaționale, invitări de logodnă, cununie și p. petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență

Serviciu prompt. Prețuri moderate.

